

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

MITÄ SAA SANOA?

Opas luontoväittämiin

Annukka Valkeapää ja Niklas Kaskeala, Compensate-säätiö

Jenni Laininen ja Sofia Sormunen, Laininen Law Oy

Sisällys

1. Luonnonarvomarkkina aukeaa	3
2. Lähtökohdat vastuunkantoon.....	6
2.1. Lieventämishierarkia on uskottavan luonnonarvomarkkinan perusta	6
2.2. Ole avoin haitan ja hyvittämisen välisestä mittakaavasta	7
2.3. Hyvitystoimenpiteet eivät kumoa haittaa	8
3. Luonnonarvomarkkinan sanasto	9
3.1. Oleelliset käsitteet.....	9
3.2. Käsitteet, joissa viherpesun riski ilmeinen.....	10
4. Vastuullisuustoimet.....	12
4.1. Ekologinen kompensatio	13
4.2. Luontoteko	14
4.3. Muut luontotoimet	14
5. Viestintää ohjaava lainsäädäntö	16
6. Vastuunkannosta viestiminen	18
6.1. Puhu totta.....	18
6.2. Huolehdi, että väittämä on todennettavissa	18
6.3. Viesti selkeästi ja avoimesti	19
Liite 1. Esimerkkejä yritysten vastuunkannosta ja siitä viestimisestä.....	20
Liite 2. Tarkistuslista.....	24

1. Luonnonarvomarkkina aukeaa

Luonnonarvomarkkinoista odotetaan merkittävää keinoa ohjata yksityistä rahoitusta luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja ennallistamiseen. Markkinan kehityksessä ollaan nyt vaiheessa, jossa on mahdollista tehdä asiat kerralla oikein – ja välttää vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden virheet sekä rakentaa malli, joka kestää kriittisen tarkastelun.

Sääntely, ohjeistus ja selkeät väittämät luovat puitteet markkinan toiminnalle. Samalla ne auttavat toimijoita välttämään viherpesua ja kehittämään markkinoita toimivammaksi. Luonnonsuojelulain (9/2023) vapaaehtoista ekologista kompensatiota koskevien säännösten ja ympäristöministeriön vapaaehtoista kompensatiota koskevan asetuksen (933/2023) (jäljempänä: kompensatioasetuksen) puitteissa on jo luotu rakenteet, jotka mahdollistavat luonnonarvoyksiköiden tuottamisen ja niiden käytön ekologiseen kompensatioon. Jatkossa näiden säännösten mukaan tuotettuja luonnonarvoyksiköitä on tarkoitus voida käyttää myös muuhun luontovastuullisuuden osoittamiseen kuin ekologiseen kompensation (HE 91/2026).

Ympäristöväittämiä koskeva sääntely määrittää tarkemmin, miten yritykset voivat viestiä luonnonarvomarkkinoilta hankittujen luonnonarvojen käyttämisestä. Viestintää koskevat periaatteet ja rajoitukset voivat vaikuttaa luonnonarvomarkkinoiden kysyntään ja tarjontaan. Lisäksi EU:n ympäristömarkkinointia koskevan sääntelyn muutokset kiristävät luontoväittämiä koskevia periaatteita entisestään. Paitsi, että luontoväittämiä koskevien säädösten rikkominen voi johtaa mainehaittoihin tai muihin seuraamuksiin, viherpesu myös rapauttaa yleistä luottamusta yritysten luontoviestintään ja vastuunkantoon.

Suositteluvia luontoväittämiä ovat esimerkiksi:

- Ekologinen kompensatio on toteutettu luonnonsuojelulain mukaisesti viranomaisen varmentamana.
- Olemme arvioineet hankkeemme luontovaikutukset ja ostaneet luontovaikutusta vastaavan määrän luonnonarvohehtaareita.
- Olemme ostaneet 10 hehtaaria metsää pysyvään suojeluun.

Luontoväittämiä, joissa viherpesuriski on korkea, ovat esimerkiksi:

- Luontoystävällinen
- Luontoa säästävä
- Ekologinen
- Vihreä
- Vastuullinen
- Ympäristölle hellävarainen

Luonnon monimuotoisuuden ennallistamista ja turvaamista tukeva markkina perustuu lieventämishierarkiaan. Luonnolle aiheutettua haittaa koko arvoketjussa on ensin vähennettävä mahdollisuuksien mukaan. Vasta sen jälkeen hyvittävät toimenpiteet tulevat kyseeseen. Vain näillä edellytyksillä voidaan puhua aidosta vastuunkannosta.

Totuudenmukaisten luontoväittämien tekeminen ei ole vaikeaa. Vastuunkannon keskeisten lähtökohtien ja viestinnän periaatteiden ymmärtäminen auttaa laatimaan totuudenmukaisia ja todennettavia väittämiä ja välttämään viherpesun riskin. Tämä selkeyttää sekä luontotyötä että siitä viestimistä. Luontotyöllä tarkoitetaan tässä oppaassa kaikkia lieventämishierarkian puitteissa tehtyjä toimenpiteitä.

Tässä oppaassa kuvataan, minkälaisia väittämiä yritykset voivat esittää luontovastuullisuudesta kertoessaan. Opas on tarkoitettu yrityksille viestinnän ja raportoinnin tueksi. Opas käy läpi luonnonarvomarkkinan keskeiset periaatteet ja termit sekä luontoväittämiä ohjaavan kansallisen ja EU-tason lainsäädännön. Tältä pohjalta opas esittelee, mitä luontovastuullisuutta koskevia väittämiä yritykset voivat käyttää, kun toimitaan luonnonarvomarkkinassa.

Oppia hiilimarkkinoilta – luonnonarvomarkkinassa voimme välttää samat virheet

Viime vuosina hiilimarkkinat ovat ajautuneet uskottavuuskriisiin. Taustalla on pitkään jatkunut kehitys, jossa yritykset ovat esittäneet väitteitä tuotteidensa tai toimintansa *hiilineutraaliudesta* perustuen hiilikompensaatioiden ostamiseen. Näiden väitteiden ongelmana on usein ollut se, että ne eivät perustu riittävän vaikuttaviin tai todennettaviin toimiin.

Monet ilmastokompensaatiohankkeet ovat sisältäneet merkittäviä epävarmuuksia esimerkiksi lisäisyyden, pysyvyyden tai kaksoislaskennan osalta. Joissain tapauksissa on ollut kyse toimenpiteistä, jotka olisi todennäköisesti toteutettu muutenkin. Usein väitteet ovat lisäksi jättäneet epäselväksi, missä suhteessa toimet vastaavat aiheutettua haittaa. Samalla viestintä on saattanut antaa harhaanjohtavan vaikutelman, että ilmastohaitta olisi kumottu kokonaan.

Tällainen viestintä on horjuttanut luottamusta yritysten ilmastotyöhön ja siirtänyt huomiota pois olennaisesta – päästöjen vähentämisestä. EU:ssa on valmisteltu vihreiden väittämien direktiiviä ja päivitetty kuluttajansuojalainsäädäntöä muun muassa siten, että harhaanjohtavat tuotteen tai palvelun ilmastovaikutuksiin kohdistuvat väittämät, kuten hiilineutraalius, kielletään mikäli väittämälle ei ole lain mukaisia perusteluja tai mikäli väite perustuu kasvihuonekaasupäästöjen kompensointiin. Samanaikaisesti kansalaisyhteiskunta, media ja sijoittajat arvioivat entistä kriittisemmin yritysten ilmastoväittämiä.

Luonnonarvomarkkinassa voidaan toimia toisin

Samalla tavoin kuin hiilimarkkinoilla on alettu siirtyä *kompensaatioajattelusta kontribuutioon* – esimerkiksi Beyond Value Chain Mitigation -mallin mukaisesti – voidaan myös luontotyössä

rakentaa vastuullisuutta ilman väitteitä haitan kumoamisesta. Yritys voi osallistua vaikuttaviin toimiin oman arvoketjunsä ulkopuolella, mutta vain, jos se tekee sen rehellisesti, läpinäkyvästi ja omasta haitastaan vastuun kantaen.

Luonnonarvomarkkina voi onnistua siellä, missä hiilimarkkina epäonnistui – mutta vain, jos opimme aiemmista virheistä.

2. Lähtökohdat vastuunkantoon

Lieventämishierarkia auttaa sekä jäsentämään sen, missä järjestyksessä toimenpiteet tehdään, että viestimään avoimesti ja ymmärrettävästi, mitä toimenpiteillä tavoitellaan ja mitä jää toistaiseksi tekemättä. Vastuunkannon mittakaavan kanssa tulee olla avoin. Lisäksi on huomioitava, että hyvittämisen ei voi väittää kumonneen haittaa.

2.1. Lieventämishierarkia on uskottavan luonnonarvomarkkinan perusta

Lieventämishierarkia (engl. mitigation hierarchy) on keskeinen periaate luonnonarvomarkkinoilla ja luonnon monimuotoisuuden suojelussa ja sitä on pyrittävä noudattamaan koko arvoketjussa. Lieventämishierarkian mukaiset toimenpiteet tehdään kolmessa vaiheessa:

- 1) Vältetään luonnolle aiheutettua haittaa niin pitkälle kuin mahdollista.
- 2) Vähennetään haittaa niin pitkälle kuin mahdollista.
- 3) Hyvitetään aiheutetut haitat

Luonnonarvomarkkinan hyväksyttävyyys – niin sääntelijöiden, sidosryhmien kuin yleisön silmissä – perustuu siihen, että väittämät pohjautuvat todelliseen vastuunkantoon. Yrityksen tai sijoittajan on voitava osoittaa, että markkinoihin turvaututaan vasta, kun haitan välttämisen ja vähentämisen keinot on käytetty.

Lieventämishierarkia antaa selkeät raamit: se ohjaa priorisoimaan toimenpiteitä, joiden vaikuttavuus on varmempaa. Haitan välttäminen on varmempaa kuin myöhempi hyvittäminen. Mitä epävarmempaa vaikuttavuus on, sitä suurempi on viherpesun riski. Se myös tuo johdonmukaisuutta erilaisiin luontoväittämiin – olipa kyse luonnonarvohehtaarien hankkimisesta tai muunlaisista luontotoimista.

Esimerkki lieventämishierarkian toteuttamisesta

1) Vältä

Ensisijainen tavoite on välttää luonnon monimuotoisuudelle haitallisia vaikutuksia kokonaan. Esimerkiksi rakennushanke voidaan siirtää luonnonarvoiltaan vähemmän arvokkaaseen paikkaan tai hyödyntää jo olemassa olevaa infrastruktuuria.

2) Minimoi

Kun haittojen välttämiseksi on tehty mahdollisimman paljon, jäljelle jäävät haitat tulee minimoida. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi rakentamisen aikaisia käytäntöjä siten, että vaikutukset luontoon ovat mahdollisimman pienet. Jos haittoja syntyy, tulee vahingoittunut luonto pyrkiä ennallistamaan tai kunnostamaan mahdollisimman lähelle alkuperäistä tilaa.

3) Hyvitä

Vasta viimeisenä vaihtoehtona turvaudutaan luontovaikutusten hyvittämiseen muualla tai muunlaisiin toimenpiteisiin arvoketjun ulkopuolella. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaista vapaaehtoista ekologista kompensatiota tai luontotekoa.

Lieventämishierarkian noudattaminen on uskottavan väittämän edellytys. Lieventämishierarkia ei siis ole ainoastaan toiminnan sisäinen järjestys – se on myös työkalu, joka auttaa sekä yrityksiä että sidosryhmiä arvioimaan luontotyön mittakaavaa ja merkityksellisyyttä.

2.2. Ole avoin haitan ja hyvittämisen välisestä mittakaavasta

Kun yritys ensin tunnistaa, millaista luontohaittaa sen toiminta aiheuttaa, se voi tämän jälkeen kuvata, mitä se tekee haitan välttämiseksi, miten se vähentää jäljelle jäävää haittaa, ja millaisia hyvittäviä toimenpiteitä lopulta tarvitaan.

Tämä ei ole ainoastaan tekninen prosessi – lieventämishierarkian noudattaminen ja sen mukaisista toimista kertominen on myös avoimuutta ja vastuunkantoa. Yrityksen on pyrittävä kertomaan selkeästi:

- Kuinka suuri on sen luontohaitan kokonaismittakaava (esim. maankäytön muutokset, luonnonvarojen käyttö, haitalliset päästöt)
- Mitä konkreettisia toimenpiteitä se tekee tämän haitan välttämiseksi
- Mitä konkreettisia toimenpiteitä se tekee haitan vähentämiseksi
- Missä määrin se kantaa vastuuta jäljelle jäävästä haitasta osallistamalla luonnon ennallistamiseen tai suojeluun markkinan kautta tai muilla mahdollisilla luontotoimilla

- Missä suhteessa hyvittävät toimenpiteet ovat arvioituun kokonaishaittaan (aiheutetun haitan ja hyvittävien toimenpiteiden mittakaava) ja missä toimenpiteet on tehty

Kun toimenpiteiden mittakaava suhteessa yrityksen aiheuttamaan haittaan tehdään näkyväksi, sidosryhmät – mukaan lukien sijoittajat, asiakkaat ja kansalaisyhteiskunta – voivat muodostaa kokonaiskuvan niiden riittävydestä. Tämä mahdollistaa aidon tilivelvollisuuden ja ohjaa yrityksiä kohti vaikuttavampaa luontotyötä.

Luontovaikutusten mittarit kehittyvät koko ajan. Yritysten tulee käyttää parasta mahdollista käytössä olevaa tietoa ja pyrkiä tarkentamaan arviota säännöllisesti. Mikäli mittakaavaa ei pystytä arvioimaan, tulee siitä viestiä avoimesti.

2.3. Hyvitystoimenpiteet eivät kumoa haittaa

Kun luontoa turmellaan jossain kohtaa, sitä ei saa tekemättömäksi. Haitasta voi – ja kannattaa – kantaa vastuuta. Yritys ei saa luoda mielikuvaa, että aiheutettu haitta olisi kumottu hyvittäville toimenpiteillä.

Hyvittävien toimenpiteiden tekeminen ei siis tarkoita sitä, että haitta on kumottu, vaan hyvitystoimenpiteillä aiheutetusta haitasta kannetaan vastuu, joka vastaa hyvitystoimenpiteiden aikaansaamaa lisäistä parannusta luonnon tilassa.

3. Luonnonarvomarkkinan sanasto

On tärkeää, että luonnonarvomarkkinassa käytetään selkeitä ja yhtenäisiä käsitteitä. Epäselvät käsitteet nakertavat luottamusta markkinaan ja lisäävät viherpesun riskiä.

3.1. Oleelliset käsitteet

Ekologinen kompensatio tarkoittaa luonnonsuojelulain mukaisesti eliölajeille ja luontotyypeille aiheutettavien heikennysten hyvittämistä parantamalla eliölajien ja luontotyyppien tilaa heikennysalueen ulkopuolella, kun heikennyksiä on ensisijaisesti vältetty, toissijaisesti minimoitu ja kolmanneksi heikennettyjen eliölajien ja luontotyyppien tilaa on ennallistettu heikennysalueella.

Kokonaisheikentämättömyys tarkoittaa sitä, että ihmisen aiheuttamat luontohaitat – kuten elinympäristöjen tai lajien menetykset – hyvitetään niin, että luonnon tila ei kokonaisuutena heikkene. Tavoitteena on, että menetysten ja kompensatioiden yhteisvaikutus on neutraali.¹

Kokonaisparanema tarkoittaa sitä, että luonnon tila on sovittuna ajanhetkenä tulevaisuudessa parempi kuin mitä se oli vertailutilaksi valittuna ajanhetkenä.

Luonnonarvohehtaari kuvaa kohteen luonnon tilaa. Luonnonarvohehtaari pohjautuu luonnonsuojelulakiin ja se määritellään kompensatioasetuksessa seuraavasti: “Luonnonarvohehtaarilla tarkoitetaan luonnonarvovastaavuuden arviointiyksikköä, joka osoittaa alueen hehtaarikohtaista luonnonarvoa suhteessa hehtaariin luonnontilaisessa tai luonnontilaiseen verrattavassa tilassa olevaa aluetta. Alueen luonnonarvohehtaarien määrä on sen pinta-ala kerrottuna luonnonarvon tilalla.”

Luontoposiitivisuudella tarkoitetaan sitä, että luonnon tila on tavoitteen saavuttamisen, toimenpiteen tai uuden ratkaisun jälkeen parempi kuin mitä se oli lähtötilassa. Luontoposiitivisuudesta käytetään myös termiä kokonaisparanema. Luontoposiitivisuus-termiä käytetään usein myös markkinoinnissa. Jos sen tarkka sisältö jää epäselväksi, se aiheuttaa viherpesun riskin.

Luontojalanjälki tai **luontohaitta** tarkoittaa luonnolle aiheutettua kielteistä vaikutusta.

Luontokädenjäljellä tarkoitetaan luontojalanjäljen pienentämistä, jonka uuden ratkaisun kehittäjä mahdollistaa toiselle osapuolelle.

Luontoteko tarkoittaa luonnonarvohehtaareiden käyttämistä muuhun luontovastuun osoittamiseen kuin ekologiseen kompensatioon. Hallituksen esityksessä luonnonsuojelulain muuttamisesta lakiin esitetään lisättäväksi luontoteon määritelmä. Esityksen mukaan *luontoteolla tarkoitetaan toiminnanharjoittajan,*

¹ Moilanen, A. & Kotiaho, J. S. 2021. Three ways to deliver a net positive impact with biodiversity offsets. *Conservation Biology*, 35(5), 197–205 <https://doi.org/10.1111/cobi.13533>

yhteisön tai yksityisen henkilön vapaaehtoista eliölajien ja luontotyyppien tilan parantamista lain 11 luvun säännöksiä noudattaen, kun toiminnassa aiheutuvia luontohaittoja on mahdollisuuksien mukaan vältetty, minimoitu ja hyvitetty. (HE 91/2026) Se on siis vapaaehtoista luontovastuullisuuden osoittamista.

Luontotekoväittäjä tarkoittaa viranomaisvarmennettujen luonnonarvohehtaarien hankintaa koskevaa väittämää, jolla osoitetaan luontovastuullisuutta.

Luontoväittäjä on organisaation, tuotteen tai palvelun luontovaikutuksiin liittyvä mikä tahansa väittäjä. Esimerkkejä luontoväittämisestä ovat ”luontoystävällinen” ja ”luontovaikutus hyvitetty”. Kaikki luontoväittämät eivät ole lainmukaisia tai tosia, osa voi olla viherpesua. Luontoväittämät ovat yksi ympäristöväittämien alamuoto.

Muut luontotoimet ovat muita luonnon kannalta positiivisia luontotoimia, kuin ekologinen kompensatio tai luonnonarvohehtaareiden ostaminen.

Viherpesu on harhaanjohtava ympäristöväite, joka ei vastaa todellisuutta. Väite voi olla esimerkiksi liioiteltu, se ei ole todenperäinen, tai sitä ei voida todentaa. Harhaanjohtavat väittämät ovat lainsäädännön nojalla kiellettyjä.

Ympäristöväittäjä on kaikenlaisen ympäristöön liittyvän markkinointiviestinnän yläkäsite. Ympäristöväittäjällä tarkoitetaan menettelyä, jolla kaupallisessa viestinnässä, markkinoinnissa tai mainonnassa annetaan ymmärtää tai luodaan muutoin vaikutelma siitä, että tavaralla tai palvelulla on myönteinen ympäristövaikutus tai ei lainkaan ympäristövaikutuksia, tai että se vahingoittaa ympäristöä vähemmän kuin kilpailevat tavarat tai ^{2[OBJ]}.

3.2. Käsitteet, joissa viherpesun riski ilmeinen

Seuraavissa käsitteissä on ilmeinen viherpesun riski, koska termit ovat yleisiä ja sisällöltään epämääräisiä. Sidosryhmät eivät saa kyseisten termien perusteella tarkkaa käsitystä siitä, mitä toimenpiteitä yritys on tehnyt vastuullisuuden saralla, ja kuinka merkittäviä toimenpiteet ovat. Näin ollen on korkea riski sille, että annetaan harhaanjohtavia tai paikkansapitämättömiä tietoja tai mielikuvia.

² Ks. komission tiedonanto – Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten (2021/C 526/01, 29.12.2021) jakso 4.1.1.3.; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/825 direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suoja sopimattomilta menettelyiltä ja parantamalla tiedottamista, johdanto kohta 9.

Viherpesuriski on korkea esimerkiksi seuraavia termejä käytettäessä:

- Regeneratiivinen
- Luontoposiitiivinen
- Uusintava
- Luontoa / ympäristöä säästävä
- Luonnon ystävä, luontoystävällinen
- Lempeä ympäristölle
- Ympäristöystävällinen
- Ekoystävällinen
- Eko
- Vihreä
- Ekologinen
- Ympäristönmukainen
- Ympäristölle hellävarainen
- Ympäristöä säästävä
- Ympäristöä kunnioittava
- Tiedostava
- Vastuullinen
- Kestävä

4. Vastuullisuustoimet

Yritys voi hyvittää aiheuttamaansa luontohaittaa eri mittakaavoissa ja monista eri syistä. Lisäksi yritykset voivat tehdä luontotoimia yleisesti kantaakseen vastuuta, ilman varsinaista hyvitystarkoitusta aiheutetulle haitalle. Lieventämishierarkia on syytä ottaa lähtökohdaksi kussakin toimenpiteessä.

Ekologinen kompensatio on tyypillisesti suuren mittakaavan rakennushankkeissa tehtävä toimenpide, joilla hyvitetään aiheutettu paikallinen haitta. Ekologinen kompensatio ohjaa rakennushankkeita luonnonarvoiltaan vähemmän arvokkaille kohteille ja minimoimaan luontohaittaa, sillä näin tarvittavat hyvitykset ovat pienemmät.

Luonnonarvohehtaareja voi ostaa myös käytettäväksi muuhun kuin ekologiseen kompensatioon, tätä kutsutaan "luontoteoksi". Silloinkin lieventämishierarkian noudattaminen on oleellista. Ekologinen kompensatio ja luontoteko pohjaavat lainsäädäntöön, ja niitä koskevat väittämät voidaan johtaa laista ja asetuksista.

Muita luontotoimia ei sellaisenaan säännellä. Niitä koskevien väittämien on kuitenkin oltava lainsäädännön vaatimusten mukaisia. Myös näiden osalta ympäristölle aiheutettua haittaa on ensin vältettävä niin pitkälle kuin mahdollista, sitten minimoitava ja vasta sen jälkeen tehdään hyvittäviä luontotoimia. Mikäli yritys ei ole aiheuttanut hyvittävää haittaa, on luontotoimien toteuttamisessa silti suositeltavaa noudattaa tässä esitettyjä periaatteita.

	Ekologinen kompensatio	Luontoteko	Muut luontotoimet
Säätely	Perustuu lainsäädäntöön	Perustuu lainsäädäntöön	Ei juurikaan säätelyä
Lieventämishierarkia	Uskottavan väittämän edellytys	Uskottavan väittämän edellytys	Uskottavan väittämän edellytys
Mittakaava	Sisäänrakennettu	Suosittelavaa	Suosittelavaa
Yksikkö	Luonnonarvohehtaari	Luonnonarvohehtaari	Ei lainsäädännössä määriteltyä yksikköä
Viranomaisvarmennus	Arvio heikennyksestä ja tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä viranomaisvarmennettu	Tuotettavien luonnonarvojen laatu ja määrä viranomaisvarmennettu	Ei välttämättä viranomaisvarmennusta
Todennus	Todennettava	Todennettava	Todennettava
Ajoitus	Kompensatio käynnistetään jo ennen haitan aiheuttamista	Voidaan hyödyntää ilman haittaa	Voidaan hyödyntää ilman haittaa
Väittäjä	Ekologinen kompensatio	Luontotekoväittäjä	Kuvaus tehdystä luontotoimesta

4.1. Ekologinen kompensatio

Ekologisella kompensatiolla tarkoitetaan luonnonsuojelulain 3 §:n mukaan eliölajeille ja luontotyypeille aiheutettavien heikennysten hyvittämistä parantamalla eliölajien ja luontotyyppien tilaa heikennysalueen ulkopuolella. Kompensatio on lieventämishierarkian ja luonnonsuojelulain määritelmän mukaisesti viimesijainen keino – sitä voidaan käyttää vain, kun luonnon monimuotoisuutta heikentäviä vaikutuksia ei voida kokonaan estää tai lieventää.

Luonnonsuojelulain mukaisen ekologisen kompensatian käyttötarve voi ilmetä esimerkiksi tilanteissa, joissa luonnonsuojelulain kiellosta haettavan poikkeusluvan edellytyksenä olevaa suojelutason heikentymättömyyttä ei voida saavuttaa ilman hyvittäviä toimenpiteitä. Lisäksi yritysten vastuullisuustavoitteet ja mainehyödyt voivat ohjata ekologiseen kompensatioon. Lainsäädännössä ei ole velvollisuutta käyttää ekologista kompensatiota.³

Luonnonsuojelulain säännöksiä täsmentää kompensatioasetus, joka sisältää tarkemmat vaatimukset heikennyksen ja hyvityksen mitoitukselta.

Ekologisessa kompensaatiossa on kyse luonnolle aiheutetun heikennyksen hyvittämisestä. Korvaavuus voi olla joko heikennystä vastaavaa tai sen ylittävää. Hyvitys tulee tehdä ensisijaisesti samalla luontotyyppillä, jolle heikennys aiheutuu. Heikennettävän alueen luonnontilan muutoksen arviointi lasketaan vertaamalla alueen nykytilaa ja heikentävän toimenpiteen jälkeistä tilaa. Heikennyksen määrä ilmoitetaan luonnonarvohehtaareina, ja uhanalaisten luontotyyppien tai lajien kohdalla määrää korotetaan asetuksen mukaisilla kertoimilla.

Hyvitysalueella arvioidaan, kuinka paljon hyvitystoimenpiteillä ja suojelulla voidaan lisätä luonnonarvoa. Arviointi perustuu parhaaseen tieteelliseen tietoon siitä, mikä on kunkin luonnonarvon vaste hyvittäviin toimenpiteisiin ja suojeluun. Arviossa huomioidaan tieteellinen epävarmuus. Jos tavoiteltavaa tilaa ei ole täysimääräisesti saavutettu siihen mennessä, kun luonnonsuojelulain 104 §:n mukainen päätös kompensatiosta tehdään, luonnonarvon tilan muutoksena hyväksytään hyvittäville toimenpiteille ja suojelulla vasteen perusteella arvioitu siihenastinen muutos ja vasteen perusteella arvioitu vuosittaisten kumuloituvien hyötyjen keskiarvo seuraavien 30 vuoden ajalta. Myös hyvityksen määrä ilmoitetaan myös luonnonarvohehtaareina.

Ekologiseen kompensatioon on ryhdyttävä ajallisesti ennen heikentävien toimenpiteiden aloittamista.

³ Ks. ohjeistusta ekologisen kompensatian soveltamisesta Suvantola - Borgström - Härkönen - Ojala: Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio - soveltamisopas, Ympäristöministeriö 12/2024.

4.2. Luontoteko

Luonnonsuojelulakiin ollaan tuomassa niin sanottu luontoteon käsite. Hallituksen esityksen mukaan luontoteolla tarkoitetaan toiminnanharjoittajan, yhteisön tai yksityisen henkilön vapaaehtoista eliölajien ja luontotyyppien tilan parantamista luonnonsuojelulain 11 luvun pykälää noudattaen, kun toiminnassa aiheutuvia luontohaittoja on mahdollisuuksien mukaan vältetty, minimoitu ja hyvitetty (HE 91/2026).

Tuotettavien luonnonarvojen määrä lasketaan vastaavasti kuin ekologisessa kompensaatiossa ja viranomaisen varmistaa tuotettavien luonnonarvojen määrän, tekee päätöksen niiden pysyvistä turvaamisesta ja merkitsee ne hakijan pyynnöstä käytetyksi luontotekona luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan julkiseen rekisteriin.

Luontoteko on tarkoitettu käytettäväksi muun muassa yritysten luontovastuullisuuden osoittamiseen tilanteissa, joissa suoraa yhteyttä haitan aiheuttamiseen ei ole, eikä ekologinen kompensatio siten ole mahdollinen.

Myös luontoteon osalta lieventämishierarkian noudattaminen on edellytys todellisen luontohyödyn saavuttamiseksi. Yleistason lieventämishierarkian noudattaminen esitetään sisällytettäväksi luonnonsuojelulain 3 §:ään, jossa määritellään luontoteko (HE 91/2026). Lisäksi lakiin sisällytetään erityinen velvoite kirjanpitolain (1336/1997) mukaan kestävyysraportointivelvollisille toimijoille lieventämishierarkian noudattamisesta. Niiden toimijoiden, joiden toiminnalla on merkittäviä biodiversiteettivaikutuksia, tulee osoittaa kestävyysraportoinnissaan välttävänsä ja minimoivansa sekä mahdollisuuksien mukaan hyvittävänsä toiminnassaan luonnonarvoille aiheutuvia haittoja saadakseen luontoteon merkityksi luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan julkiseen rekisteriin.

4.3. Muut luontotoimet

Muut positiiviset luontotoimet parantavat luonnon tilaa, mutta eivät täytä ekologisen kompensaaion tai luontoteon kriteereitä. Muut luontotoimet on erotettava selkeästi yllä kuvatuista lainsäädäntöön pohjaavista vastuunkannon muodoista. Niitä ei saa käsitellä hämärtää tai yrittää saada näyttämään viranomaisvarmennetulta, jos ne eivät sitä ole.

Muista luontotoimista viestimisessä on syytä huomioida samat periaatteet, joilla viherpesua vältetään. Oleellista on, että toteutettu muu luontotoimi kuvataan konkreettisesti ja asetetaan se mittakaavaan yrityksen aiheuttamien luontovaikutusten kanssa.

Muita luontotoimia voivat olla esimerkiksi:

- Suojeluhehtaarien ostaminen Luonnonperintösäätiöltä

- Rahalliset lahjoitukset Metsähallitukselle ennallistamistoimiin
- Jatkuvan kasvatuksen metsänkäsittely peitteisyyttä vaativien metsälajien kohdalla
- Rakennetussa ympäristössä luonnontilan parantamiseksi tehtävät toimet kuten niityn luominen rakennettuun ympäristöön tai viherkaton asentaminen.
- Muut kuin luonnonarvohehtaareihin perustuvat ennallistavat tai suojelevat toimet, esimerkiksi maanomistajalle maksettava korvaus yksityisen suojelualueen perustamisesta, johon ei haeta korvausta valtiolta.

5. Viestintää ohjaava lainsäädäntö

Vastuunkannosta viestiminen ja sen hyödyntäminen markkinoinnissa on tärkeää luonnonarvomarkkinoiden toimivuuden kannalta. Sääntely ja ohjeistukset ohjaavat, miten luontovastuullisuudesta voidaan viestiä. Luontoväittämiin kohdistuvat vaatimukset voivat myös kannustaa yrityksiä kohdistamaan resursseja sellaiseen luontotyöhön, josta voidaan viestiä läpinäkyvästi ja todennettavasti.

Yritysten luontoväittämiin kohdistuu sekä pakottavaa sääntelyä että ohjaavia tulkinta- ja itsesääntelyelinten suosituksia. Lainsäädäntö ja suositukset luovat selkeät reunaehdot sille, mitä, miten ja millä perusteella yritys saa ja toisaalta sen tulee viestiä luontotyöstään. Ne asettavat yrityksille luontoväittämiin liittyviä velvoitteita, jotka edellyttävät muun muassa väitteiden perusteellista arviointia, todennettavuutta ja läpinäkyvyyttä.

Luontoväittämiä koskeva sääntely määrittää myös sen, miten yritykset voivat viestiä luonnonarvomarkkinoilla tekemistään hankinnoista. Paitsi, että luontoväittämiä koskevien säädösten rikkominen voi johtaa mainehaittoihin tai muihin seuraamuksiin viherpesu myös rapauttaa yleistä luottamusta yritysten luontoviestintään ja -työhön.

Kooste: Keskeiset luontoväittämiin soveltuvat säännökset ja ohjeistukset

- Sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi 2005/29/EY
- Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi (ns. EmpCo-direktiivi) (EU) 2024/825
- Vihreiden väittämien direktiiviehdotus COM/2023/166 (valmistelu tauolla)
- Kuluttajansuojalaki (38/1978), muutoksineen
- Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978)
- Komission ohje sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin tulkinnasta (2021/ C 526/01)
- Kuluttaja-asiamiehen ohje ympäristömarkkinoinnista 1992, tarkistettu 2019
- Kansainvälisen kauppakamarin markkinointisäännöt (viimeisin versio 2024, suomenkielinen käännös 2025), ja ympäristömarkkinointia koskevat tulkintaohjeet (viimeisin versio 2025)
- Keskuskauppakamarin suositus ympäristöväittämien käyttämisestä 2023

Yritysten luontoväittämiä koskeva lainsäädäntö koostuu sekä kansallisista että kansainvälisistä säädöksistä ja ohjeista. Silloin, kun luontoväittämiä esitetään kuluttajille, sääntelee väittämiä kuluttajansuojalaki (38/1978), joka perustuu sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiiviin 2005/29/EY, kuten muutettu viimeisimpänä direktiivillä (EU) 2024/825. Kuluttajansuojalain 2 luvun 6 pykälässä **kielletään harhaanjohtavien ja totuudenvastaisten tietojen antaminen** ja 7 pykälässä **olennaisten tietojen antamatta jättäminen**.

Edellä viitatuilla vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivillä ympäristöväittämien sääntelyä kiristettiin merkittävästi. Direktiivin johdosta kuluttajansuojalaissa kielletään syyskuusta 2026 alkaen muun muassa yleiset väittämät, jotka eivät perustu tunnustettuun erinomaiseen ympäristönsuojelulliseen tasoon, kielletään sellaisen kestävyysmerkinnän esittäminen, joka ei perustu sertifiointijärjestelmään tai jota viranomaiset eivät ole vahvistaneet ja kielletään kompensointiin perustuvat tuotteiden ilmastoväittämät.

Vuonna 2021 Euroopan komissio antoi ohjeen sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin tulkinnasta ja soveltamisesta.⁴ Ohjeessa annetaan tarkempia suuntaviivoja ympäristöväittämien esittämiselle. Myös Suomen kuluttaja-asiamies on antanut ohjeen ympäristömarkkinoinnista.⁵

Kuka tahansa voi tehdä ilmoituksen kuluttaja-asiamiehelle epäasiallisesta markkinoinnista.⁶

Ympäristöväittämiä säännellään myös silloin, kun niitä esitetään yritysten välisessä markkinoinnissa. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettu laki (1061/1978, SopMenL) sääntelee kaikkea elinkeinotoimintaa, myös yritysten välisiä väittämiä. SopMenL:n 2 §:n mukaan elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa ilmaisua, joka koskee omaa tai toisen elinkeinotoimintaa ja on omiaan vaikuttamaan hyödykkeen kysyntään tai tarjontaan taikka vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa. Lainsäädäntöä täydentävät kansainvälisen kauppakamarin markkinointia ja ympäristömarkkinointia koskevat säännöt ja tulkintaohjeet sekä Keskuskauppakamarin suositus ympäristöväittämien käyttämisestä.⁷

Keskuskauppakamarin liiketapalautakunta arvioi hakemuksesta lausuntoja siitä, onko elinkeinotoiminnassa tehty toimenpide hyvän liiketavan vastainen tai muutoin sopimaton. Yritys voi myös nostaa kanteen toista yritystä, esimerkiksi kilpailijaa, vastaan markkinaoikeudessa harhaanjohtavien ympäristöväittämien esittämisestä.

⁴ Komission tiedonanto – Ohjeet sopimattomasta elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten (2021/ C 526/01).

⁵ Ympäristömarkkinointi. Kuluttaja-asiamies 1992, tarkistettu 2019. <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/tietoa-ja-ohjeita-yrityksille/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/ymparistomarkkinointi/>.

⁶ Ilmoitus tehdään sähköisellä lomakkeella suomi.fi -palvelussa, osoitteessa <https://www.suomi.fi/palvelut/verkkoasiointi/ilmoituksen-tekeminen-kuluttaja-asiamiehelle-kilpailu-ja-kuluttajavirasto/032b11d5-9887-4e19-b44c-603391d17705>.

⁷ ICC Advertising and Marketing Communications Code, 2024. https://iccwbo.org/wp-content/uploads/sites/3/2024/09/ICC_2024_MarketingCode_2024.pdf, ICC Framework for Responsible Environmental Marketing Communications, 2021. <https://iccwbo.org/wp-content/uploads/sites/3/2021/11/2023-ICC-Environmental-Framework-ENG.pdf> ja Suositus: Ympäristöväittämien käyttäminen, Keskuskauppakamarin liiketapalautakunta 2023, https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2023/01/SUOSITUS_Ymparistovaittamien-kayttaminen_11.1.2023.pdf.

6. Vastuunkannosta viestiminen

Alle on koottu periaatteita, joita noudattamalla voidaan minimoida viherpesun riski ja toimia luontoväittämien esittämistä koskevan sääntelyn vaatimusten mukaisesti.

6.1. Puhu totta

Luontoväittämiä annettaessa on tärkeää varmistua siitä, ettei viestintä ole totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa. Selvää on, että annettujen tietojen on oltava totta. Valheellisia, paikkaansa pitämättömiä asioita ei saa esittää.

Vaikka yritys sinänsä olisi tehnyt todellisia toimenpiteitä kantaakseen vastuuta, voi yrityksen esittämä väittäjä silti olla harhaanjohtava, mikäli se on esimerkiksi monitulkintainen, antaa liioitellun kuvan vastuunkannosta, epäselvä tai kielletty lainsäädännön nojalla. Tällöin yritys voi syyllistyä tahtomattaan viherpesuun. **Pääperiaate on, että luontoväittämien tulee olla selkeitä ja yksiselitteisiä.** Tämä tarkoittaa sitä, että viesti voidaan ymmärtää vain yhdellä tavalla, ja että markkinointiviestin vastaanottaja ymmärtää viesti siten kuin yritys on sen tarkoittanut.

On syytä huomioida, että luontoväittämien asianmukaisuutta arvioitaessa voidaan tarkastella markkinointia kokonaisuudessaan, kattaen suorien sanallisten väittämien lisäksi myös esimerkiksi muut tuotteesta annetut tiedot, symbolit, logot, piirroset ja tuotemerkit ja niiden vuorovaikutuksen värien kanssa.

6.2. Huolehdi, että väittäjä on todennettavissa

Sen lisäksi, että luontoväittämien on oltava totta ja riittävän selkeitä, on kaikkien luontoväittämien myös oltava riippumattomasti todennettavissa ja perustuttava luotettavaan tietoon. Mikäli väittämien todenperäisyys ei ole tarkistettavissa, ovat väitteet viherpesua.

Näytön on oltava luotettavaa, riippumatonta, todennettavissa ja yleisesti tunnustettua. Viimeisimmät tieteelliset tulokset ja menetelmät tulee ottaa huomioon. Viestinnässä tulee huomioida myös se, onko luontoväittämien mukaisilla toimenpiteillä merkittäviä vaikutuksia muille ympäristönäkökohdille kuten ilmastolle (ns. Do No Significant Harm –periaate).

6.3. Viesti selkeästi ja avoimesti

Luontoväittämien on oltava selkeitä ja yksiselitteisiä. Yleisluontoisia väittämiä (kuten "luontoystävällinen" tai "lempeä ympäristölle") ei tule käyttää, ellei termi perustu sääntelyyn tai viranomaisen tunnustamaan sertifiointijärjestelmään.⁸

Kestävyysikoneita tai luontoaiheisia kuvia ei saa käyttää harhaanjohtavasti, jos niillä pyritään antamaan vaikutelma ympäristöhyödyistä ilman tosiasiallista perustaa. Yrityksen itse luomat symbolit, jotka vihjaavat kestävydestä, eivät ole sallittuja. Sen sijaan tulisi käyttää ulkopuolisen tahon sertifiointijärjestelmään tai viranomaisen hyväksymään merkintään perustuvia symboleita.

Väittämiä ei saa liioitella suhteessa tuotteen kokonaisympäristövaikutuksiin. Esimerkiksi väittäjä, jonka mukaan tuotteen valmistuksessa on "lisätty luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia", voi olla harhaanjohtava, jos kyseessä on yksittäinen pieni toimenpide, mutta samalla tuotteen koko elinkaarella on merkittäviä negatiivisia vaikutuksia luontoon. Ilman kontekstia ja tietoa yrityksen toiminnan, tuotteen tai palvelun kokonaisvaikutuksista luonnolle väittäjä voi antaa liioitellun kuvan ja johtaa kuluttajaa harhaan.

Luontoväittämää ei saa esittää koko tuotteesta tai yrityksen toiminnasta, jos väite todellisuudessa koskee vain tiettyä tuotteen osaa tai yksittäistä, ei-edustavaa yritystoiminnan osa-aluetta.

⁸ Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivissä viitataan unionin oikeuden lisäksi jäsenvaltioiden EN ISO 14024 -ympäristömerkkijärjestelmiin.

Liite 1. Esimerkkejä yritysten vastuunkannosta ja siitä viestimisestä

Alla esitetään kolme kuvitteellista esimerkkitapausta, jotka havainnollistavat vastuullisuustoimien eri muotoja:

1. Ekologinen kompensatio
2. Luontoteko
3. Muut luontotoimet

Kullakin yrityksellä on erilainen suhde omaan luontohaittaansa, ja se ohjaa myös viestinnän sisältöä ja sävyä.

1. Ekologinen kompensatio

Yrityksen kuvaus ja yleiset luontovaikutukset: InfraPro Oy on suomalainen rakennus- ja energiainfrastruktuuriin keskittynyt yhtiö, joka kehittää muun muassa tuulivoimaa ja sähkönsiirtoa. Sen toimintaan liittyy tyypillisesti laajamittaista maankäyttöä, joka voi heikentää arvokkaita elinympäristöjä, katkaista lajien liikkumisreittejä ja aiheuttaa suoraa ja välillistä haittaa luonnon monimuotoisuudelle, erityisesti rakentamisvaiheessa.

Toimiala: Rakentaminen ja energia

Hankkeen kuvaus: InfraPro Oy suunnittelee tuulivoimapuiston rakentamista alueelle, jossa esiintyy uhanalaisia luontotyyppisiä. Luontoselvitysten perusteella tunnistettiin merkittävän heikennyksen riski paikalliselle luonnon monimuotoisuudelle.

Toimi: Yritys *vältti* tuhoamasta uhanalaisia luontotyyppisiä siirtämällä tuulivoimapuiston suunnitellulta alueelta toiselle metsäalueelle, jonka luonnon arvot olivat heikentyneet aiemman ihmistoiminnan vuoksi. Yhtiö *vähensi* luontohaittaa väistämällä metsäalueen parhaassa tilassa olevat kohteet huoltoteiden sijoittelussa sekä ajoittamalla rakennustyöt syksyyn, lintujen ja muiden metsän eläinten aktiivisen pesimäajan jälkeen. *Jäljelle jäävien haittojen osalta* yritys toteutti vapaaehtoisen ekologisen kompensatian luonnonsuojelulain mukaisesti. Kompensaatioalue ja sen tuottamat luonnonarvot on varmentanut viranomainen.

Lieventämishierarkia ja viestintä mittakaavasta: Yritys kuvaa selkeästi, että se on ensin *välttänyt* suurimman haitan uhanalaisille luontotyypeille, *pyrkinyt minimoimaan haitat* toteutusajankohdalla. Vasta *jäljelle jäävien vaikutusten osalta on siirrytty kompensatioon*, joka on toteutettu viranomaisvarmennetun menettelyn mukaisesti. Viestinnässä tuodaan esiin toimenpiteiden suhteellisuus: kompensatio kohdistuu nimenomaan jäljelle jäävään, tunnistettuun vaikutukseen – ei koko hankkeeseen yleisesti tai laajemmin.

Väittämät, joissa on viherpesun riski:

- InfraPro Oy on luonnolle lempeä.
- Yrityksemme ei aiheuta luontohaittaa.

Hyviä esimerkkejä luontoväittämistä:

- Siirsimme tuulivoimapuiston alkuperäisen suunnitelman mukaiselta alueelta, jolta löytyi uhanalaisia luontotyyppisiä, luonoltaan heikentyneelle alueelle. (Vältä)
 - Vähensimme rakennustyön mahdollista luontohaittaa tarkemman tason suunnittelulla ja ajoittamalla rakennustoimet syksyille (eläinten pesimäajan ulkopuolelle), jolloin se häiritsee vähemmän alueen metsälajistoa. (Minimoi)
 - Hyvitimme tuulivoimahankkeen jäljelle jääneet haitalliset luontovaikutukset luonnonsuojelulain mukaisella ekologisella kompensaatiolla. (Hyvitä)
-

2. Luontoteko

Yrityksen kuvaus ja yleiset luontovaikutukset: Koodiverstas Oy on keskisuuri ohjelmistoyritys, joka toimii pääosin etä- ja toimistotyön mallilla. Suoria luontovaikutuksia on vähän, mutta välillisesti yritys vaikuttaa esimerkiksi toimitilojen rakentamisen, energiankulutuksen, digitaalisten palvelujen infrastruktuurin sekä hankintaketjujen kautta. Tyypillisesti näissä vaikutuksissa korostuvat energiantuotantoon, materiaalien käyttöön ja maankäyttöön liittyvät tekijät.

Toimiala: Ohjelmistokehitys

Hankkeen kuvaus: Koodiverstas arvioi riippumattoman asiantuntijan avulla toimintansa keskeiset luontovaikutukset (mm. toimitilojen käyttö ja hankintaketjut). *Haittojen välttämiseksi* se valitsi toimitilat olemassa olevasta kaupunkirakenteesta ja hyödynsi tilasuunnittelussa ja sisustuksessa kierrätettyjä materiaaleja ja kalusteita. *Vähennystoimina* yritys muun muassa tehosti energiankulutusta ja uudisti hankintakriteerinsä suosimaan kiertotalousratkaisuja.

Toimi: Tämän jälkeen yritys osti viranomaisvarmennettuja luonnonarvohehtaareita.

Lieventämishierarkia ja viestintä mittakaavasta: Yritys esittää avoimesti, mitä vaikutuksia sen toiminnalla on arvioitu olevan ja mitä toimenpiteitä on tehty vaikutusten vähentämiseksi. Luonnonarvohehtaareiden osto on kuvattu vastuullisena lisätoimena, ei ensisijaisena ratkaisuna.

Väittämät, joissa on viherpesun riski:

- Koodiverstas käyttää vastuullisia laitteita.
- Toimimme vihreillä periaatteilla.
- Yrityksemme luontohaitta on kompensoitu.

Hyviä esimerkkejä luontoväittämistä:

- Vältimme toimistotilojen rakentamisesta aiheutuvia luontovaikutuksia valitsemalla toimitilat kaupunkirakenteesta. (Vältä)
- Vähensimme energiankulutusta XXX verran ja sitoudumme hankkimaan kaikki ruokatarjoilut kasviperäisinä. (Minimoi)
- Olemme arvioineet Koodiverstaan välilliset luontovaikutukset luonnonarvohehtaareissa ja ostaneet yrityksemme luontovaikutusta vastaavan määrän luonnonarvohehtaareita. Tällä ennallistettiin 3 hehtaarin metsäojitettu räme, niin että se palautuu lähemmäs luonnontilaa. (Hyvitä)

3. Muut luontotoimet

Yrityksen kuvaus ja yleiset luontovaikutukset: Luonnonkosmetiikkayritys Ehyt on valtakunnallinen kauppaketju, jonka toiminta kattaa fyysiset myymälät, logistiikkaketjut ja suuren määrän tuotteita ja pakkauksia. Sen luontovaikutuksia syntyy erityisesti rakennuspaikkojen maankäytöstä, jakeluverkoston energiankulutuksesta sekä tuotteiden elinkaaren aikaisista raaka-aine- ja valmistusketjuista. Yhtiöllä on myös vaikutusvaltaa kuluttajien valintoihin ja tiedostavaan kuluttamiseen.

Toimiala: Vähittäiskauppa

Hankkeen kuvaus: Luonnonkosmetiikkayritys Ehyt tunnisti kiinteistöihin ja logistiikkaan liittyviä luontovaikutuksia. Haittojen *välttämiseksi* se sijoitti uudet yksiköt jo rakennettuun ympäristöön. Se myös supisti toimitilojen kokoa, keskitti jakelukeskuksia ja uudisti pakkausratkaisut vähentäen neitseellisten materiaalien käyttöä. Näillä toimenpiteillä pyrittiin *minimoimaan* toiminnan aiheuttamia vaikutuksia.

Toimi: Näiden lisäksi yritys maksoi maanomistajalle korvauksen siitä, että maanomistaja perusti yksityisen luonnonsuojelualueen, johon ei hakenut valtiolta korvausta. Lisäksi yritys tuki asiantuntijaorganisaation toteuttamaa ennallistamista ja muutti piha-alueitaan luonnon kannalta suotuisammiksi. Toimet perustuvat mitattuihin ja dokumentoituihin toimenpiteisiin, jotka ovat riippumattoman asiantuntijan varmentamia. Yritys näyttää dokumentit pyydettyä.

Lieventämishierarkia ja viestintä mittakaavasta: Yritys tuo viestinnässään selkeästi esiin, että kaikki luontotoimet on tehty vasta sen jälkeen, kun toimintaa on ensin kehitetty vähemmän haitalliseksi. Toimien vaikuttavuus perustuu asiantuntijavarmennettuun arvioon. Luontotoimia ei esitetä korvaavina toimenpiteinä vaan erillisinä lisätoimenpiteinä, jotka suhteutuvat toimintojen arvioituihin vaikutuksiin.

Väittäjä, jossa on viherpesun riski:

- Ehyt toimii luontoystävällisesti.
- Ehyt on vihreä yritys.

Hyviä esimerkkejä luontoväittämästä:

- Sijoitimme uuden jakelukeskuksen käytöstä poistuneelle tehdasalueelle. (Vältä)
- Supistimme toimitilojen kokoa, keskitimme jakelukeskuksia ja uudistimme pakkausratkaisut, joilla vähensimme neitseellisten materiaalien käyttöä. (Minimoi)
- Suojelimme pysyvästi 8 hehtaaria metsää ja muutimme kauppojemme pihanurmikoita niityiksi. (Hyvitä)

Liite 2. Tarkistuslista

Tämä tarkistuslista on tarkoitettu käytännön työkaluksi yrityksille, jotka harkitsevat luontoväittämien esittämistä markkinoinnissa, raportoinnissa tai viestinnässä. Lista auttaa varmistamaan, että väittämät ovat totuudenmukaisia, todennettavia ja suhteutettuja yrityksen todellisiin luontovaikutuksiin.

Samalla lista toimii myös sidosryhmille – kuten asiakkaille, sijoittajille, medialle ja kansalaisjärjestöille – apuna arvioitaessa, millaisia toimenpiteiden ja avoimuuden tulisi olla vastuullisen luontoviestinnän taustalla. Kun nämä keskeiset seikat tarkastellaan huolellisesti ennen ympäristöväittämän esittämistä, vältetään viherpesun riski ja vahvistetaan luottamusta yritysten luontotyöhön.

Tarkistuslista ennen luontoväittämän esittämistä

1. Ymmärrys luontovaikutuksista

- Olemme tunnustaneet ja arvioineet toimintamme keskeiset luontovaikutukset.
- Olemme dokumentoineet vaikutusten mittakaavan (esim. maankäyttö, päästöt, raaka-aineet).

2. Lieventämishierarkian noudattaminen koko arvoketjussa

- Olemme pyrkineet ensisijaisesti välttämään haittoja luonnolle.
- Olemme toteuttaneet konkreettisia toimenpiteitä haittojen vähentämiseksi.
- Vasta tämän jälkeen olemme toteuttaneet hyvittäviä toimenpiteitä.

3. Mittakaava ja suhteellisuus

- Olemme suhteuttaneet toteutetut hyvitystoimenpiteet aiheuttamaamme luontohaittaan.
- Viestintämme tekee tämän mittakaavan läpinäkyväksi ja ymmärrettäväksi.

4. Väittämän todennettavuus

- Väittämämme perustuu todennettaviin, dokumentoituihin ja riippumattomasti arvioituihin toimenpiteisiin.
- Olemme varautuneet esittämään tarvittavat todisteet väittämien tueksi.

5. Käytetyt termit ja sanavalinnat

- Emme käytä epämääräisiä tai kiellettyjä ilmaisuja (esim. "luontoystävällinen", "ekologinen", "vihreä") ilman lainsäädäntöön tai viranomaishyväksytyyn sertifiointiin perustuvaa perustetta.
- Käyttämämme termit ovat selkeitä, täsmällisiä ja helposti ymmärrettäviä.
- Viestimme mahdollisimman konkreettisesti.

6. Avoimuus ja rehellisyys viestinnässä

- Viestintämme ei liioittele eikä vähättele luontotyön vaikuttavuutta.
- Emme anna ymmärtää, että luontohaitta olisi kumottu.
- Tuomme esiin, mikä osa toiminnastamme on mukana väittämässä (ei yleistyksiä koko yrityksestä, jos kyse on yksittäisestä toimenpiteestä).

7. Väittämien ajantasaisuus ja seuranta

- Aina kun esitämme väittämän, tarkistamme, että se on paikkansapitävä ja ajantasainen.
- Otamme käyttöön uutta tietoa ja menetelmiä vaikutusten arviointiin sitä mukaa, kun niitä on saatavilla.

8. Sidosryhmien näkökulma

- Voimme vastata sidosryhmien esittämiin kysymyksiin vastuunkannostamme.
- Olemme valmiita avaamaan toimenpiteiden taustat ja vaikutukset avoimesti myös sijoittajille, medialle ja kansalaisyhteiskunnalle.